

Profesionālās vidējās un arodizglītības programmu apgaves vērtēšanas vadlīnijas

1. Vispārīgie jautājumi

Vadlīnijas nosaka profesionālā satura apgaves vērtēšanu (saskaņā ar konkrētās profesijas standartu vai profesionālās kvalifikācijas prasībām) profesionālajās vidējās un arodizglītības programmās:

- modulārajās profesionālajās izglītības programmās – mūžizglītības kompetenču moduļos, profesionālo kompetenču moduļos (atbilstoši moduļu kartei, ievērojot moduļu apgaves secību), t.sk. prakses moduļos, profesionālajos specializētajosursos;
- profesionālās izglītības programmās, kur tiek īstenota priekšmetiskā pieeja – profesionālo mācību priekšmetu saturā, t.sk. praktisko mācību un kvalifikācijas praksē.

Profesionālās tālākizglītības programmu profesionālā satura vērtēšana var notikt saskaņā ar jaunāko normatīvo regulējumu attiecībā uz profesionālajās vidējās un arodizglītības programmām, kā arī šīm vadlīnijām, ņemot vērā, ka Profesionālās izglītības likumā noteikts, ka profesionālās tālākizglītības programma ietver ne mazāk kā 30 procentus no valsts arodizglītības vai valsts profesionālās vidējās izglītības standartā noteiktā obligātā profesionālā satura apjoma.

Vadlīnijas var piemērot arī profesionālās pamatizglītības programmu vērtēšanā, lai veidotu saturisko sasaisti starp dažādiem Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem, sākot no zemākā, kas noteikts katras nozares kvalifikāciju struktūrā, un tālāk attīstot kompetences pēctecīgi.

2. Normatīvie akti profesionālās vidējās un arodizglītības programmu apgaves novērtēšanai

- Profesionālās vidējās un arodizglītības programmas profesionālā satura apgaves snieguma vērtēšanas pamatprincipus un kārtību nosaka

2020. gada 2. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr. 332 “*Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu*” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 332), kas nosaka, ka, lai izglītojamajam atļautu kārtot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu:

- visā profesionālajā saturā (profesionālo kompetenču modulī vai profesionālajā mācību priekšmetā, mūžizglītības kompetenču modulī) ir jāiegūst vērtējums, ne zemāks par vidējo līmeni – 5 balles (skat. MK noteikumu Nr. 332 2.pielikumu);
  - visā vispārējās vidējās izglītības saturā vismaz gandrīz viduvēji – 4 balles.
- Atbilstoši 2020. gada 2. jūnija MK noteikumu Nr. 332 26.punktam attiecībā uz profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības programmu īstenošanu II kursā MK noteikumi Nr. 332 stājas spēkā 2021. gada 1. septembrī, attiecībā uz profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības programmas īstenošanu III kursā – 2022. gada 1. septembrī, attiecībā uz profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības programmas īstenošanu IV kursā – 2023. gada 1. septembrī. Līdz minētajiem datumiem profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības programmas II, III un IV kursā īsteno saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standartu, kas bija spēkā līdz MK noteikumu Nr. 332 spēkā stāšanās dienai, proti, saskaņā ar 2000. gada 27.jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 211 “*Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu*”.
  - 2011. gada 30. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 662 “*Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās*”.
  - Vispārizglītojošā satura (vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu kursi atbilstoši normatīvajiem aktiem par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem, ja mācības tiek uzsāktas pēc pamatzglītības ieguves), t.sk. vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu pamatkursos, padziļinātajosursos un specializētajosursos, apguves snieguma vērtēšanas pamatprincipus un kārtību nosaka 2019. gada 3. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 416 “*Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem*”.

3. Vērtēšanas process

Būtiski ir regulāri pārskatīt un aktualizēt izglītības iestādes iekšējos noteikumus, kas nosaka sasniegto mācīšanās rezultātu vērtēšanas kārtību (sk. nosaukumu piemērus – izglītojamo mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība).

Par izglītības snieguma vērtēšanas pamatprincipiem un kārtību detalizētāk skatīt MK noteikumu Nr. 332 IV nodaļā.

3.1. Sasniedzamo rezultātu vērtēšana, izmantojot summatīvos vērtējumus

Tāpat kā līdz šim summatīvo vērtēšanu pedagogs veic mācīšanās posma noslēgumā. Par mācīšanās posma noslēgumu tiek uzskatīta sasniedzamo rezultātu kopuma apguve, kas var būt modulis vai mācību priekšmets, vai, piemēram, apjomīgāks mācību darbs (izpētes, jaunrades darbs, t.sk. arī atsevišķa sasniegtamā mācīšanās rezultāta pārbaudes darbs, ja modulis ir ļoti apjomīgs u.c.), darba vidē balstīto mācību laikā apgūtie sasniegtie rezultāti, tajā skaitā semestris un mācību gads, kā arī par apgūtā moduļa vai mācību priekšmeta daļu, ja tā īstenošana turpinās arī nākamajā gadā un profesionālās modulārās izglītības programmas daļas apguves apliecināšana.

Summatīvo vērtējumu izlikšanas principus un biežumu mācību laikā nosaka pedagogs atbilstoši profesionālās izglītības programmai, un kopīgos principus par summatīvā vērtējuma izlikšanu var iekļaut izglītības iestādes izstrādātajā vērtēšanas kārtībā, piemēram, nosakot vērtēšanas mērķi, tās vietu mācību procesā, pārbaudījumu apjomu un skaitu, vērtējuma uzlabošanu, izglītojamā, izglītojamā vecāku vai tā likumisko pārstāvju informēšanas kārtību. Mainoties satura paradigmai, jāņem vērā, ka modulārajā pieejā vissvarīgākais ir tas, ko izglītojamais gala rezultātā spēj izdarīt, līdz ar to būtiski ir vērtēt, pielietojot prasmju vai praktiskuma principu un profesionālo kompetenču moduļu vērtēšanu pielāgot tam, lai izglītojamais vislabāk varētu pierādīt savas spējas konkrēta darba uzdevuma izpildē. Mainoties sasniegtamā mācīšanās rezultātu kopumam no moduļa uz moduli, tiek izmantoti dažādi vērtēšanas principi (piemēram, tiek kārtots papildu pārbaudījums vai rēķinot vidējo svērto^{1,2}, vai piešķirot lielāku svaru aktuālākajiem vērtējumiem) semestra/gada summatīvā

¹ <https://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=527&chapterid=258>

² <https://www.calculat.org/lv/videjais/videjais-svertais.html>

vērtējuma izlikšanai, šo informāciju nepārprotami iekļauj moduļa vērtēšanas kārtībā.

Izglītojamo mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, saskaņojot tos metodiskā darba ietvaros izglītības iestādē, ievērojot mācību jomā noteiktos izglītojamam plānotos sasniedzamos rezultātus moduļa vai mācību priekšmeta apgūvē un izglītības iestādes izstrādāto izglītojamo mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, ietverot, ka izglītojamie sniedz atgriezenisko saiti par vērtēšanas darba saturu un formu.

3.2. Sasniedzamo rezultātu vērtēšana, izmantojot formatīvos vērtējumus

Pedagogi ikdienas mācību procesā īsteno formatīvo vērtēšanu izglītojamo mācīšanās atbalstam. Formatīvās vērtēšanas mērķis ir noteikt izglītojamā iegūtos sasniedzamos rezultātus atgriezeniskās saites sniegšanai izglītojamajam un pedagogam, lai uzlabotu izglītojamā sniegumu un plānotu turpmāko mācību procesu, kā arī lai veicinātu izglītojamā mācību motivāciju attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistoties vērtēšanas procesā.

Formatīvo vērtēšanu pedagogs veic mācību procesa laikā, tās saturu veido plānotie izglītojamam sasniedzamie rezultāti mācīšanās laikā. Formatīvajā vērtēšanā izmantotie vērtējumi kalpo kā atgriezeniskā saite izglītojamajam mācīšanās laikā par to, ko viņš jau ir apguvis un kas viņam vēl jāiemācās, tādēļ formatīvie vērtējumi neietekmē izglītojamā snieguma summatīvos vērtējumus moduļos vai mācību priekšmetos.

Formatīvos vērtējumus izsaka, dokumentē un skaidro atbilstoši mērķauditorijai (piemēram, izglītojamais, kolēģis, atbalsta personāls, skolas vadība, vecāks), lai mērķtiecīgi atbalstītu izglītojamā mācīšanos un sekotu līdzīgi izglītojamā sniegumam ilgtermiņā. Formatīvo vērtējumu var izteikt apguves līmeņos, procentos, punktos, ieskatīts/neieskaitīts, tomēr vienas izglītības iestādes ietvaros būtu jāvienojas par vienu formatīvo vērtējumu izteikšanas veidu, pārliecinoties, ka visām iesaistītajām pusēm ir skaidrs, kuri vērtējumi ir formatīvi, kuri summatīvi, piemēram, atspoguļojot šos vērtējumus skolvadības sistēmā ar atšķirīgu krāsu.

Par formatīvo vērtējumu izlikšanas principiem, biežumu mācību laikā, vērtējumu izlikšanas veidiem vienojas katras izglītības iestādes pedagogi, izglītības iestāde šos vērtēšanas principus, vērtējumu izlikšanas biežumu mācību laikā, vērtējumu izlikšanas veidus nosaka izglītības

iestādes iekšējā normatīvajā aktā, kas nosaka vērtēšanas kārtību. Svarīgi, lai izglītojamie un viņu vecāki būtu informēti un izprastu plānotos vērtēšanas principus un vērtējumu izteikšanas veidu.

4. Izglītojamo sasniegto rezultātu vērtēšanas iespējas

Veicinot iespējami labākā snieguma demonstrēšanu, izmantojamas šādas pieejas izglītojamo sasniegto rezultātu vērtēšanā.

- Lai taisnīgāk novērtētu sniegumu, izvairieties atprasīt atsevišķus faktus, sadaliet uzdevumu vairākās daļās, norādot konkrētus resursus to izpildei, apjomīgākiem projektiem izmantojiet starpposmu rezultātu dokumentāciju.
- Mēnesī vai semestrī vērtējumu izliek par katru modulī vai profesionālajā mācību priekšmetā noteikto sasniedzamā rezultāta summatīvo novērtējumu, kuru skaits noteikts profesionālās izglītības programmas saturā.
- Mācīšanās posma, piemēram, apgūta konkrēta sasniedzamā rezultāta, moduļa, izglītības programmas vai tās daļas, apguves noslēgumā organizēta vērtēšana, lai novērtētu un dokumentētu izglītojamā mācīšanās rezultātu.
- Visā profesionālajā saturā atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) ceturtajam līmenim – vismaz vidējā līmenī.
- Saskaņojiet izglītības iestādes līmenī noslēguma vērtēšanas darbu īstenošanas grafiku un termiņus.
- Pārliecinieties, ka izglītojamajiem, kuriem ir vajadzīga papildu palīdzība noslēguma vērtēšanas darbu izpildē, tāda ir pieejama. Sagatavojiet atbilstošus atbalsta pasākumus (uzdevumu paraugus, atgādnes, plānu sagataves, papildu konsultācijas u. tml.).
- Ieplānojiet daudzveidīgas iespējas snieguma demonstrēšanai.
- Plānojiet vairākas un daudzveidīgas iespējas, kā izglītojamie var demonstrēt savu sniegumu un vislabāk varētu pierādīt savas spējas konkrēta darba uzdevuma izpildē saistībā ar vieniem un tiem pašiem sasniedzamajiem rezultātiem.
- Iekļaujiet uzdevumu nosacījumos veidus, kā izglītojamie var demonstrēt atsevišķu uzdevuma posmu izpildi, darba paveikšanas gaitu, kā arī reflektēt par izmantotajiem paņēmieniem, ne tikai pierakstīt gala atbildi.

5. Vērtēšanas īstenošana mācīšanās atbalstam

5.1. Sasniedzamajiem rezultātiem atbilstošu uzdevumu izvēles principi

- Izvēlieties sasniedzamajam rezultātam atbilstošus uzdevumu veidus, piemēram, vērtējot argumentācijas prasmi, nav piemēroti uzdevumi ar atbilžu izvēles variantiem. Skaidrība par sasniedzamo rezultātu ir īpaši svarīga, piedāvājot izglītojamajiem kompleksus un vairākas prasmes novērtējošus uzdevumus.
- Izmantojiet tehnoloģiju, simulācijas iekārtu sniegtās iespējas, piemēram, iekļaujot uzdevumus, kuru izpildi iespējams novērtēt pielietojot atbilstošas tehniskas iespējas, ja vien šāda uzdevuma veids pēc satura atbilstības ir piemērojams.
- Pārlicinieties, ka vērtēšanas kritēriji uzdevumu izpildei ir kvalitatīvi sagatavoti, viennozīmīgi saprotami citiem pedagogiem, t.sk. darba vidē balstītu mācību vadītājiem uzņēmumā, izglītojamam un citām ieinteresētajām pusēm.

5.2. Laikus nodrošiniet skaidru informāciju par vērtēšanas saturu un kārtību

- Informējiet izglītojamos par sasniedzamajiem rezultātiem, uzdevumu izpildes nosacījumiem, vērtēšanas kritērijiem, darbu izpildes termiņiem, vērtējumu izlikšanas principiem moduļa/mācību priekšmeta/mācību gada sākumā. Pārlicinieties, ka izglītojamajiem tie ir saprotami. Pēc iespējas piedāvājiet piemērus, kā izskatīsies uzdevums, kurā izpildīti visi nosacījumi, un piemērus, kuros nav demonstrēts pietiekami kvalitatīvs sniegums.
- Iesaistiet izglītojamos sava darba pašnovērtēšanā un savstarpējā darba vērtēšanā, izmantojot tos pašus kritērijus, pēc kuriem vērtēsiet viņu sniegumu mācību posma noslēgumā.

5.3. Nodrošiniet attīstošu atgriezenisko saiti mācīšanās laikā

- Paredziet iespējas izglītojamajiem saņemt atgriezenisko saiti par attiecīgajiem sasniedzamajiem rezultātiem vairākkārt mācību procesa laikā, tostarp informāciju, kas viņiem jādara, lai uzlabotu sniegumu. Tikai tad piedāvājiet noslēguma vērtēšanas darbu, ko vērtēsiet ar atzīmi.
- Pārlicinieties, ka noslēguma vērtēšanai izmantotie uzdevumi, uzdevumu nosacījumi un vērtēšanas kritēriji ir līdzīgi tiem, kas tika izmantoti mācību procesa laikā.

- Ikvienam mācību uzdevumam, ko saņems izglītojamie, paredziet, pēc kādiem kritērijiem vērtēsiet sniegumu un kā viņi saņems atgriezenisko saiti, piemēram, ar datorizēta tiešsaistes rīka palīdzību, salīdzinot savas atbildes ar dotajām atbildēm, skolotāja sniegtu komentāru individuāli vai izglītojamo grupai. Komentējot izglītojamo sniegumu, piedāvājiet viņam konkrētas darbības, ko viņš var veikt, lai turpinātu attīstīt prasmes, padziļināt izpratni, nevis tikai uzlabot konkrēto darbu.

Vadlīnijas sagatavoja:

Valsts izglītības satura centra
Profesionālās izglītības departamenta direktora p.i.
Profesionālās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas
vadītājs
Ronalds Saksons
67503753, ronalds.saksons@visc.gov.lv